

UNA TRADUCCIÓ D'UN POEMA DE CATUL PER CARLES RIBA

Ramon Torné i Teixidó*

IB Lluís de Peguera (Manresa)

ABSTRACT

A catalan translation, in elegiac couplets, of Catull's Carmen XCVI by the poet and humanist Carles Riba.

Tret de la versió que el jove Riba féu del *Cant de Noces* i premiada als Jocs Florals de Girona del 1911¹, no són molts els llocs de la seva obra que ens parlen del poeta romà Catul².

Ara bé, a l'Arxiu Riba conservat a l'Arxiu Nacional de Catalunya hi ha, enmig dels esbossos d'altres peces i traduccions, un foli mecanografiat (amb

* L'autor agraeix a la Fundació Caixa de Sabadell l'ajut atorgat per dur a terme aquest i altres treballs sobre l'obra de Carles Riba.

¹ Cf. MOLAS, J. i MEDINA, J. «Carles Riba i els clàssics: les primeres traduccions (1911-1917)», *Actes del Simposi Carles Riba* (Barcelona 1986), pp. 144-145 i 148-151; BALASCH, M., «Sobre la traducció ribiana de l'*Epitalami* de Catul», *Carles Riba, hel·lenista i humanista*, Barcelona, 1984, pp. 169-170.

² Comptem, però, amb els corresponents llocs que li dedicà a *Nocions de literatura llatina* (Barcelona, 1917), pp. 7 i 17 (traducció en prosa del *Carmen III*); com també al *Resum de literatura llatina* (Barcelona, 1933²), p. 30: «En els 116 poemes que tenim d'ell, corre tota la gamma: de la peça preciosa o erudita a l'epigrama brunzent com un fuet, de la tendresa enjogassada al patètic més profund. Quan parla d'ell, és el mateix art fet doll de natura».

Igualment, al Prefaci del llibre de poemes de Rosa Leveroni *Epigrames i cançons* (1938) que escriví Riba, hi ha unes reflexions sobre la poesia lírica on apareix citat, entre d'altres, el nom de Catul, com també un vers del *Carmen LXXXVII*: «Penseu en Safo, a qui ha d'ésser referida tota poesia femenina —i hi ha qui afirma, i jo estic per aprovar-ho, tota lírica tot curt—. És la força del millor Catul. És el miracle de les cançons juvenívols de Goethe; pels elements femenins —diguem-ho així, també per entendre'ns— que hi havia en aquella prodigiosa completesa de personalitat humana, es renova la poesia lírica a Europa. Sàviament se n'ha dit: són l'esdevenir de l'ànima, ell mateix paraula. Just: els altres poetes de tipus masculí, per expressar-se, fan la volta per complicats sistemes de referències. Jo resumiria: per l'ofici; més que esperar la forma, la cerquen, l'afaiçonen. En canvi... «*Eramân men egô sethen, Atthi, palai pota*». O bé: «*Nulla potest mulier tantum se dicere amatam*», etc. O bé: «*O Mädchen, Mädchen, / Wie lieb ich dich / Wie blickt dein Auge! / Wie liebst du mich*». [cf. ...*Més els poemes* (1957), *Obres completes III Crítica 2* (Barcelona 1986), pp. 240-241].

correccions afegides després) que conté el poema catul·lià que transcrivim més avall. Per la data que figura al peu (i cal recordar, només de passada, que en aquells moments Riba estava en ple treball sobre les *Estances*), es tractaria de la seva primera composició en díctics elegíacs³, provatures que prosseguí en alguns poemes de les *Versions de Hölderlin* i que, anys més tard, acabarien cristal·litzant en les *Elegies de Bierville*.

DE CATUL XCVI
A CALVUS, SOBRE LA MORT DE QUINTÍLIA

Si dins les tombes mudes res de plaent i agradívol
Pot arribar-hi mai, Calvus, del nostre dolor,
I de l'enyor amb què renovem les amors esvaïdes
I plorem els amics temps era temps bandejats,
Cert, la teva Quintília no té de sa mort prematura
Tanta recança, com té joia d'aquest amor teu.

6 de maig de 1918
[Carles Riba]

Al títol ha afegit la coma després de Calvus ll. v. I abans d'agradívol, d'ratllada ll. v. 6 ha afegit té.

³ Per a més dades, cf. TORNÉ, R., «Notes a la versió d'una elegia grega per Carles Riba», *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins XXXI, 1990/1991 (=Actes de l'Homenatge a Dolors Condom)*, pp. 224-225.